

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ у даному напрямку будуть спрямовані на впровадження програми самостійних занять фізичними вправами студенток в процесі навчальної діяльності у вищих навчальних закладах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Даль В. Толковый словарь живого великорусского языка: в 4 т. / В. Даль – М.: Русский язык, 1989. – С. 388.
2. Енока Р.М. Словник кінезіології / Р.М.Енока. – К.: Вид-во «Олімпійська література», 2000. – С.198.
3. Лозова В.І. Теоретичні основи виховання: [навч. посіб.] / В.І.Лозова, Г.В.Троцько. Х.: Основа, 1997. – С.181.
4. Сучасний тлумачний словник української мови: 65000 слів [за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В.В.Дубічинського]. – Х.: Школа, 2006. – С. 210.
5. UkraYinsko-roslyskiy psihologichnyy tlumachniy slovník / [avt. – upor. V.M.Koporullna]. – H.: Fakt, 2006. – S.57.
6. Ivanenko T.V. Fizichne viovannya: organlzatslya I metodika provedennya samostlynih zanyat: [navch.-metod. poslb.] / T.V.Ivanenko, A.M.GurEEva, G.M.Petrova. - Zaporlzhzha: ZNU, 2008. – 70 s.
7. Sichov S.O. Priluchennya studentskoYi molodl do tslnnostey flzichnoYi kulturi: teoretiko-metodichnl zasadi: monograflya / S.O. Sichov. – K.: NTUU «KPI», 2010. – 436 s.
8. Shiyan B.M. Teorlya flzichnogo viovannya / B.M.Shiyan, V.G.Papusha. – Ternopl: Zbruch, 2000 – 183 s.

УДК 376-056.262.015.3::001.891:167.1 (045)

Сіроткіна Т.В., Аксьонова О.П.

Інститут спеціальної педагогіки та психології НАПН України

СТРУКТУРА ПРОБЛЕМНОГО ПОЛЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З ТЕМАТИКИ КОРЕКЦІЇ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ СЛАБОЗОРИХ УЧНІВ

Подасться авторська методика систематизації науково-дослідницьких тем авторів, які займалися проблемою корекції фізичного розвитку слабозорих учнів початкової школи засобами фізичного виховання (1984-2013рр.). Пропонується формула визначення коефіцієнту актуальності тем, на підставі чого структуроване проблемне поле сучасних досліджень.

Ключові слова: дослідження, корекція, фізичний розвиток, слабозорі учні, початкова школа.

Сіроткіна Т.В., Аксьонова Е.П. Структура проблемного поля наукових досліджень по тематике коррекции физического развития слабозрящих учащихся. Описывается авторская методика систематизации научно-исследовательских тем авторов, кто занимался проблемой коррекции физического развития учащихся начальной школы средствами физического воспитания (1984-2013гг.). Предлагается формула определения коэффициента актуальности тем, на основе чего структурировано проблемное поле современных исследований.

Ключевые слова: исследование, коррекция, физическое развитие, слабозрящие учащиеся начальной школы.

Sirotkina T., Aksyonova O. The structure of the problem field of research on the subject of physical correction of visually impaired students. Presenting the author's technique, which systematize research themes the authors, working on the problem of correction the physical development of visually impaired elementary school students by means of physical education(1984 – 2013). Proposed formula for determining the relevance ratio topics on the basis of which was structured a problem field of modern research. Some problem field being formed during the development of corrective pedagogy as a scientific field in the context of correction the physical development of visually impaired elementary school students. Scientific interests of many researchers were directed to develop its components. Based on a retrospective analysis of issues, which were engaged in a variety of researchers we determined the structure of the problem field and rate the relevance of certain research topics in correlation with dual deterministic trends correctional and developmental work. The analysis allowed us to determine the following: small percentage of works that dealt with problems of correction of visual, auditory perception and speech development of visually impaired elementary school students and their cognitive activity by means of physical education is presented. This fact indicates a lack of attention to these research topics although in the field in physical rehabilitation in general, adaptive physical education, including, exists a significant number of author's works which convincingly demonstrated the effectiveness of specific exercise and fitness technology for these indicators of physical development of the child; permanent and continued increased attention to research problems of the second and third lines of content - is formation of spatial orientation skills and correction of structural components of the psyche create preconditions for social integration, development of independence and vital competencies of visually impaired elementary school students by means of physical education shows a significant amount of scientifically based teaching materials in that direction, on the one hand, on the other - the unsolved problems in the area of correction and developmental work in our days.

Key words: research, correction, physical development, visually impaired elementary school students.

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими завданнями. Державним стандартом початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами зазначено, що корекційно-розвиткова робота має спрямовуватися на розвиток зорового, слухового сприймання, мовлення, корекцію пізнавальної діяльності, психофізичний розвиток, формування навичок просторового, соціально-побутового орієнтування, психокорекцію тощо [1]. Для забезпечення нормальної життєдіяльності організму слабозорі дитини молодшого шкільного віку необхідно скласти умови для підтримки сталості внутрішнього середовища організму у зв'язку із мінливим навколишнім (зовнішнім) середовищем. Для ефективного

створення означених умов у навчальному закладі початкової школи найбільш раціональними визначені засоби фізичного виховання. Пріоритетним принципом системи фізичного виховання дітей і підлітків у навчальному закладі будь-якого типу є підтримка та розвиток оздоровчого ефекту від фізичного навантаження для основних органів та фізіологічних систем організму, які забезпечують їх оптимальну працездатність; розробка оптимальної системи оцінювання рухових здібностей певного учня на засадах урахування індивідуальних особливостей його розвитку. Зазначені позиції збігаються із завданнями корекційно-розвиткової роботи у навчальних закладах, де перебувають діти з особливостями психофізичного розвитку, в т.ч. і слабозорі учні. Значний обсяг науково-дослідного матеріалу сучасних авторів потребує певної його систематизації з метою раціонального використання в практиці корекційно-розвиткової роботи навчальних закладів різного типу, а також для визначення актуальності науково-дослідницьких і методичних тем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За Г.М.Узуновою, О.В.Лопатиною, М.Л.Зайцевою, фізичний розвиток є відображенням морфологічних і соціальних ознак, які знаходяться у взаємозв'язку з оточуючим середовищем. За словами авторів, саме фізичний розвиток найбільш усього може характеризувати зміни, які відбуваються в даний час у кожній дитині, зокрема, в популяції – взагалі [5, с. 3]. Будь-які відхилення від норми у фізичному розвитку свідчать про відносно неблагополуччя показників здоров'я і повинні прийматися до уваги. На думку авторів, певний рівень фізичного стану людини є критерієм ефективності занять оздоровчою фізичною культурою, готовності до різного роду навантажень, критерієм ефективності процесу фізичного виховання. Теоретиками виокремлені чотири основні періоди розвитку теорії і практики фізичного виховання дітей із сенсорними порушеннями [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 28-29]. Виняткове значення засобів фізичного виховання для фізичного розвитку слабозорих дітей доведено багатьма дослідженнями (Р.Г.Азарян, 1982; О.О.Гужаловський, 1986; Л.А.Семенов, 1989; Ю.Ф. Курамшин, 2003; В.Д. Дашинороев, 2007; І.В. Панасюк, 2013 та ін.). Авторами встановлено, що фізичним розвитком дитини можливо керувати. За допомогою фізичних вправ, різних видів спорту, раціонального харчування, режиму праці та відпочинку можна змінювати в необхідному напрямку показники фізичного розвитку. В той же час зазначається, що "кількість наукових і науково-методичних праць, присвячених застосуванню спеціальних засобів у фізичній підготовці дітей з порушенням зору обмежена" [Ошибка! Источник ссылки не найден., с.8].

Формулювання мети та завдань роботи. На підставі визначення коефіцієнту актуальності тематики науково-дослідницьких тем різних авторів виокремити структуру проблемного поля в контексті корекції фізичного розвитку слабозорих учнів початкової школи засобами фізичного виховання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упродовж розвитку корекційної педагогіки як наукової галузі в контексті корекції фізичного розвитку слабозорих учнів початкової школи формувалося певне проблемне поле, на розробку складових якого спрямовувалися наукові інтереси багатьох дослідників. На підставі ретроспективного аналізу проблематики, якою займалися різні дослідники, ми визначили структуру проблемного поля та коефіцієнт актуальності певних науково-дослідницьких тем у співвіднесенні з дуально детермінованими напрямками корекційно-розвиткової роботи.

Коефіцієнт актуальності розраховували за формулою (1):

$$KA = \frac{n}{N} \cdot 100 \quad (1)$$

де КА – коефіцієнт актуальності; n – кількість робіт, які присвячені певній проблемі в структурі проблемного поля; N – загальна кількість проаналізованих робіт за тематикою.

Розвиток наукових інтересів дослідників за тематикою корекції фізичного розвитку слабозорих учнів початкової школи засобами фізичного виховання має таку структуру.

I. Перша змістова лінія.

Напрямок 1.1. Розвиток зорового, слухового сприймання, мовлення (КА = 12,5):

– низький рівень рухової активності; неправильна поза під час письма і читання; надмірне розтягнення м'язів і зв'язок задньої поверхні тулуба та шиї; формування аномальної постави (О.П. Павлов, 1984);

– порушення постави, плоскостопість (Л.А. Єракова, 2005);

– слабкість м'язів-стабілізаторів хребта; порушення постави; знижена рухова активність, використання неефективних вправ, які не сприяють формуванню "м'язового корсету" (А.А. Дяченко, 2010).

Напрямок 1.2. Корекція пізнавальної діяльності (КА = 12,5):

– недостатній рівень компетентності педагогів з питань ефективної профілактики та корекції порушень постави у процесі занять фізичними вправами (Н.М. Мельницька, 2005; Л.М. Бровченко, 2007);

– корекція розвитку рухів, розвитку фізичних якостей, будови тіла, постави, плоскостопості (О.В. Романенко, А.А. Полтарацький, 2008).

II. Друга змістова лінія.

Напрямок 2.2. Формування навичок просторового орієнтування (КА = 25):

– швидкість реагування на різного роду подразники зовнішнього середовища (Л.А.Семьонов, 1984);

– труднощі в просторовому орієнтуванні (В.А. Кручинін, 1988);

– низький рівень координаційних здібностей, труднощі в сприйнятті, виконанні рухових функцій, утруднення в оцінці просторових ознак рухів (Б.В.Сермеев, 1992; О.А.Юрченко, 2013);

– відставання в розвитку здатності до орієнтації в просторі та збереженні рівноваги (Л.В. Харченко, 1999);

– відхилення у просторово-часовій орієнтації, координаційних функцій та рухливості в суглобах (О.Ю.Коломійченко, 2007).

Напрямок 2.2. Корекція структурних компонентів психіки (КА = 8,3):

– низький рівень розвитку функції рівноваги, координації й точності рухів, невміння зберігати правильне положення тіла (Р.М. Азарян, А.А. Габрієлян, 1989);

– детермінована корекція порушеної рухової та моральної сфери (Д.М. Малаєв, 1993).

III. Третя змістова лінія.

Напрямок 3.1. Створення передумов щодо соціальної інтеграції (КА = 8,3):

– слабо розвинені вольові якості (сміливість, рішучість, упевненість у своїх силах), боязнь виконувати вправи (Р.М. Азарян, 1984);

– труднощі при освоєнні рухових дій (В.П. Шликов, 1984), під час застосування фізичних вправ та формування рухів (Б.В. Сермеев, 1987);

Напрямок 3.2. Розвиток самостійності та життєво важливих компетенцій (КА = 29):

– пасивний споглядальний характер інтересу до фізичної культури і спорту (Р.М. Азарян, 1982);

– відсутність уявлень про гармонійність будови тіла людини, виразності її рухів (Р.М. Азарян, 1989);

– оптимізація рухової діяльності (Л.А. Семьонов, 1989);

– зниження здатності оцінювати і контролювати свої рухи, орієнтуватися у просторі й часі (В.В. Дичко, 2000);

– низький рівень функціональних можливостей, швидкісної та силової (динамічної) витривалості, ситуативної просторової орієнтації (О.В. Криличенко, 2007);

– зниження здатності організму переносити гіпоксію; прояв синдрому гіпервентиляції (В.П. Шульпина, 2007);

– негативний вплив сучасної системи виховання в навчальному закладі на соматичне здоров'я і фізичний розвиток слабозорих учнів (А.Б. Данків, 2012).

За показником коефіцієнту актуальності тем досліджень зазначених вище авторів ми визначили ранжування в структурі проблемного поля.

I. Найбільш актуальною тематикою була (1982р.) і залишається (2013р.) проблема розвитку самостійності та життєво важливих компетенцій слабозорих учнів початкової школи (КА = 29), яка посилюється розвитком наукової думки в контексті створення передумов щодо соціальної інтеграції зазначеної категорії учнів (КА = 8,3).

II. Друга позиція – формування навичок просторового орієнтування слабозорих учнів початкової школи (КА = 25, 1984-2013рр.). Актуальність цієї групи тем посилюється темами щодо корекції структурних компонентів психіки дітей (КА = 8,3, 1989-1993 рр.).

III. Третя позиція – дослідження за темами корекції зорового, слухового сприймання, мовленнєвого розвитку слабозорих учнів початкової школи (1984-2010рр.) та їхньої пізнавальної активності (2005-2008 рр.), які мають рівнозначний КА по 12,5 у.о.

Проведений аналіз дозволив нам передбачити наступне:

– малий відсоток робіт, які торкалися проблеми корекції зорового, слухового сприймання, мовленнєвого розвитку слабозорих учнів початкової школи та їхньої пізнавальної активності засобами фізичного виховання свідчить про недостатню увагу дослідників до зазначених тем, хоча в галузі фізичної реабілітації взагалі, адаптивної фізичної культури, зокрема, є значна кількість робіт авторів, які аргументовано довели ефективність впливу спеціальних фізичних вправ і фізкультурно-оздоровчих технологій на зазначені показники фізичного розвитку дитини (Л.В. Шапкова, 2003; О.Є. Аксьонова, С.П. Євсєєв, 2004; Т.П. Бегідова, 2013 та ін.);

– постійна та тривала посилена увага дослідників до проблем другої та третьої змістових ліній – формування навичок просторового орієнтування та корекція структурних компонентів психіки (сумарний КА = 33,3), створення передумов соціальної інтеграції, розвитку самостійності та життєво важливих компетенцій слабозорих учнів початкової школи засобами фізичного виховання (сумарний КА = 37,3) – свідчить про значний обсяг науково обґрунтованих методичних розробок у зазначеному напрямку, з одного боку, з іншого – про невирішені проблеми в цьому напрямку корекційно-розвиткової роботи на сьогодні.

ВИСНОВКИ

Генезис наукових досліджень та визначення коефіцієнту актуальності тем в структурі проблемного поля дозволили встановити, що найбільш актуальною тематикою залишається проблема розвитку самостійності та життєво важливих компетенцій слабозорих учнів початкової школи (КА = 29), яка посилюється розвитком наукової думки в контексті створення передумов щодо соціальної інтеграції зазначеної категорії учнів (КА = 8,3).

ПЕРСПЕКТИВА ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ полягає в систематизації висновків робіт різних авторів за позиціями “принципи, методи, засоби корекційно-розвиткової роботи” з метою визначення організаційно-педагогічних умов ефективної діяльності корекції фізичного розвитку слабозорих учнів початкової школи засобами фізичного виховання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Panasiuk I. V. Vykorystannia spetsialnykh tekhnichnykh zasobiv u fizychnomu vykhovanni ditei doshkilnoho viku z porushenniam zoru / Slobozhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk. - № 3. – 2013. – S.7-11.

2. Постанова Міністрів України [Електронний ресурс]: “Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами” від 21 серпня 2013 р. № 607 Київ. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/607-2013-%D0%BF>

3. Sylantiev D. O. Korektsiia fizychnoho rozvytku slabozorykh ditei zasobamy plavannia: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk: spets. 13.00.03 “Korektsiina pedahohika” / D. O. Sylantiev. – Kyiv, 2001. – 16 s.

4. Сіренко Р., Козакова Т. Фізичний стан як критерій якості процесу фізичного виховання студентів. [Електронний ресурс]: - Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/fkszn/2007-01/07srrpes.pdf.

5. Uzunova A. N., Lopatina O. V., Zajceva M. L. Fizicheskoe razvitie detej / A. N. Uzunova, O. V. Lopatina, M. L. Zajceva. – Cheljabinsk: Izd-vo "Cheljabinskaja gosudarstvennaja medicinskaja akademija", 2002. – 181 s.

6. Forostian O. I. Teoriia i praktyka fizychnoho vykhovannia ditei iz sensorynymy porushenniamy v Ukrainiskoi defektologii (KhKh stolittia). Avtoref na zdobuttia doktora .pedahohichnykh nauk : 13.00.03 "Korektsiina pedahohika" // Forostian Olha Ivanivna – Kyiv, 2012 – 40 s.

УДК 378.147:004:796

Скрипченко И. Т.

Днепропетровский государственный институт физической культуры и спорта

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ И СПОРТУ ДЛЯ СФЕРЫ ДЕТСКО-ЮНОШЕСКОГО ТУРИЗМА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ НОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

В статье рассмотрены проблемы повышения качества образования в области физической культуры и спорта путем применения информационных технологий, интерактивных методов обучения и мультимедийных средств. Показано, что использование информационных технологий надо рассматривать как одну из главных составных фундаментальной подготовки квалифицированного специалиста. Определено, что в подготовке будущих специалистов по физической культуре и спорту данная проблема и сегодня продолжает быть актуальной. Описана история возникновения и развития образовательного геокешинга – туристической игры с применением спутниковых навигационных систем. Показаны особенности организации геокешинга в учебном процессе студентов, который можно использовать при изучении дисциплин «Туризм и спортивное ориентирование», «Оздоровительный туризм». Предложенная методика проведения игры включает образовательные, оздоровительные, познавательные, игровые и коммуникативные компоненты. Представлены варианты организации и правила проведения геокешинга в условиях леса, парка, города и на линейных маршрутах (в походах). Указано, что образовательный геокешинг поможет будущим специалистам по физической культуре и спорту получить практические навыки и умения, которые им понадобятся при работе в сфере детско-юношеского туризма.

Ключевые слова: информационные технологии, подготовка специалиста, образовательный геокешинг, туризм, обучение, студенты.

Скрипченко И. Т. Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту для сфери дитячо-юнацького туризму з використанням нових інформаційних технологій. *В статті розглянуто проблеми підвищення якості навчання в сфері фізичної культури і спорту шляхом застосування інформаційних технологій, інтерактивних методів навчання та мультимедійних засобів. Показано, що використання інформаційних технологій треба розглядати як одну з найважливіших складових фундаментальної підготовки кваліфікованого фахівця. Визначено, що в підготовці майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту дана проблема і сьогодні продовжує бути актуальною. Розкрито історію виникнення і розвитку освітнього геокешингу – туристичної гри із застосуванням спутникових навігаційних систем. Показано особливості організації геокешингу в навчальному процесі студентів, який можна використовувати при вивченні дисциплін «Туризм та спортивне орієнтування», «Оздоровчий туризм». Запропонована методика проведення гри містить освітні, оздоровчі, пізнавальні, ігрові та комунікативні компоненти. Представлено варіанти організації і правила проведення геокешингу в умовах лісу, парка, міста та на лінійних маршрутах (у походах). Вказано, що освітній геокешинг допоможе майбутнім фахівцям з фізичної культури і спорту отримати практичні навички та вміння, які їм знадобляться при роботі у сфері дитячо-юнацького туризму.*

Ключові слова: інформаційні технології, підготовка фахівців, освітній геокешинг, туризм, навчання, студенти.

Skrichenko I. T. Peculiarities training of future specialists in physical culture and sport for sphere children's-youthful tourism using new information technologies. *The problems of improving the quality of education in physical culture and sport by applying information technology, interactive methods of training and multimedia in the article. Use of information technology is seen as the main component of basic training of qualified specialists. Experts expressed about high efficiency the use of information technology in the educational process. However, the students show evidence of insufficient computer skills, lack of experience on the Internet, satellite navigation devices and other navigators, which complicates the learning process. Determined that in the preparation of future specialists in physical training and sports this problem and relevant today. Shown the history of occurrence and development educational geocaching - tourist game with application of satellite navigating systems. Features of the organization geocaching in educational process of students which can be used at studying disciplines «Tourism and sports orienteering», «Improving tourism» are shown. The technique of carrying out of game includes educational, improving, cognitive, game and communicative components. Variants of the organization and a rule of carrying out geocaching in conditions of a wood, park, city and on linear routes (in trips) are presented. Stated that the educational geocaching will help future experts in physical training and sports to get practical skills they will need when working in the sphere children's- youthful tourism. Recorded increase in the productivity of students in connection with the high quality of the teaching material.*

Key words: information technologies, educational geocaching, tourism, students, educational process.

Постановка проблеми. Анализ последних исследований и публикаций. Информатизация общего и профессионального образования сегодня является обязательным условием подготовки конкурентноспособных